ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)
της 27ης Ιουνίου 1996 *

Στην υπόθεση C-293/94,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Jacqueline Brandsma,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. A. O. Edward, πρόεδρο τμήματος, L. Sevón (εισηγητή) και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η J. Brandsma, εκπροσωπούμενη από τον J. M. van Hille, δικηγόρο Γάνδης,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. G. Lammers, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον F. Cede, Botschafter στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την L. Nordling, rättschef στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Braviner, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενο από τον D. Lloyd Jones, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον H. van Lier, νομικό σύμβουλο,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της J. Brandsma, εκπροσωπουμένης από τον M. Ryckman, δικηγόρο Γάνδης, της Σουηδικής Κυβερνήσεως,

εκπροσωπουμένης από την L. Nordling και από τον E. Brattgård, departementsråd στο Υπουργείο Εξωτερικών, και της Επιτροπής, εκπροσωπουμένης από τον H. van Lier, κατά τη συνεδρίαση της 1ης Φεβρουαρίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Φεβρουαρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1994, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 28 Οκτωβρίου 1994, το Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της συνθήκης αυτής.

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά της Brandsma, διευθύντριας του καταστήματος HEMA στο Turnhout, κατηγορουμένης για παράβαση του άρθρου 8 του βελγικού βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουνίου 1975, περί της κατοχής, πωλήσεως και χρήσεως παρασιτοκτόνων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Η Brandsma διώκεται, διότι πώλησε ένα προϊόν που ονομάζεται «HEMA Tegelreiniger» και το οποίο χρησιμεύει για την πρόληψη της εκφύσεως φυκών σε τοίχους ή σε πλάκες. Για το προϊόν αυτό δεν υποβλήθηκε αίτηση εγκρίσεως στο βελγικό Υπουργείο Υγείας, πλην όμως το προϊόν φέρει αριθμό εγκρίσεως εντός των Κάτω Χωρών, όπου πωλείται στα διάφορα πολυκαταστήματα του ομίλου HEMA.

3 Το αιτούν δικαστήριο, κρίνοντας ότι με την υπόθεση τίθεται ζήτημα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει μια εθνική νομοθετική διάταξη κράτους μέλους, με την οποία απαγορεύεται η διάθεση στο εμπόριο, η κτήση, η προσφορά, η παρουσίαση ή η διάθεση προς πώληση, η κατοχή, η παρασκευή, η μεταφορά, η πώληση, η μεταβίβαση εξ επαχθούς ή χαριστικής αιτίας, η εισαγωγή ή χρήση παρασιτοκτόνων μη γεωργικής χρήσεως που δεν έχουν εγκριθεί προηγουμένως από τον υπουργό, στις αρμοδιότητες του οποίου περιλαμβάνεται η δημόσια υγεία, να θεωρηθεί ότι συνιστά ποσοτικό περιορισμό ή μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, όταν συνεπεία του εθνικού αυτού μέτρου ένα παρασιτοκτόνο μη γεωργικής χρήσεως, το οποίο διατίθεται νομίμως στο εμπόριο εντός άλλου κράτους μέλους, εισαγόμενο στο πρώτο κατά τα άνω κράτος μέλος, δεν επιτρέπεται να πωλείται, εφόσον δεν έχει προηγουμένως εγκριθεί στο κράτος αυτό από τον υπουργό στις αρμοδιότητες του οποίου περιλαμβάνεται η δημόσια υγεία;

2) Στην περίπτωση κατά την οποία στο πρώτο ερώτημα δοθεί καταφατική απάντηση και το μέτρο αυτό αντιβαίνει προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, μπορεί το πρώτο κατά τα άνω κράτος μέλος να επικαλεστεί εγκύρως υπό τις προεκτεθείσες περιστάσεις την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ καθώς και την προβλεπομένη σ' αυτό προστασία της δημοσίας υγείας προκειμένου να διατηρήσει το μέτρο αυτό και να μην εφαρμόσει την απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ;»

4 Όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, όλοι οι διάδικοι συμφωνούν ότι ο βελγικός νόμος πρέπει να θεωρηθεί ως μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.

5 Πράγματι, διαπιστώνεται συναφώς ότι, κατά παγία νομολογία, κάθε ρύθμιση όπως η εφαρμοστέα εν προκειμένω συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης,

εφόσον είναι ικανή να εμποδίζει άμεσα ή έμμεσα, πράγματι ή δυνάμει, το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411).

6 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης, η νομοθετική διάταξη κράτους μέλους με την οποία απαγορεύεται η διάθεση στο εμπόριο, η κτήση, η προσφορά, η παρουσίαση ή η διάθεση προς πώληση, η κατοχή, η παρασκευή, η μεταφορά, η πώληση, η μεταβίβαση εξ επαχθούς ή χαριστικής αιτίας, η εισαγωγή ή χρήση παρασιτοκτόνων μη γεωργικής χρήσεως που δεν έχουν προηγουμένως εγκριθεί.

7 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, η Brandsma ισχυρίζεται ότι το προϊόν που πωλεί έχει εγκριθεί στις Κάτω Χώρες και πληροί όλες τις προϋποθέσεις των εφαρμοστέων στον τομέα αυτόν οδηγιών. Συναφώς, η Brandsma παραθέτει τις οδηγίες του Συμβουλίου 67/548/ΕΟΚ, της 27ης Ιουνίου 1967, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων περί ταξινομήσεως, συσκευασίας και επισημάνσεως των επικινδύνων ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/001, σ. 34), 76/769/ΕΟΚ, της 27ης Ιουλίου 1976, περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικινδύνων ουσιών και παρασκευασμάτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/004, σ. 178), και 78/631/ΕΟΚ, της 26ης Ιουνίου 1978, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την ταξινόμηση, τη συσκευασία και την επισήμανση των επικινδύνων παρασκευασμάτων (γεωργικών φαρμάκων) (ΕΕ ειδ. έκδ. 13/007, σ. 142). Συνεπώς, το άρθρο 36 έχει σημασία μόνον καθόσον η προϋπόθεση νέας εγκρίσεως βαίνει πέραν των οριζομένων με τις οδηγίες αυτές. Εξάλλου, δεν επιτρέπεται, υπό το πρίσμα του άρθρου 36 της Συνθήκης, να απαιτείται να υποβάλλεται το προϊόν αυτό σε νέα διαδικασία εγκρίσεως στο Βέλγιο, δεδομένου ότι η δημόσια υγεία εντός του κράτους αυτού προστατεύεται επαρκώς με τη χορήγηση της εγκρίσεως εντός των Κάτω Χωρών. Εξάλλου, ο δικηγόρος της Brandsma διευκρίνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι ούτε η HEMA ούτε η πελάτισσά του είχαν υποβάλει αίτηση για την έγκριση του προϊόντος στο Βέλγιο. Τέλος, η εισαγγελική αρχή οφείλει, εν πάση περιπτώσει, να αποδείξει ότι η τήρηση της προβλεπομένης από το βελγικό δίκαιο διατυπώσεως είναι ουσιώδης για την προστασία της δημόσιας υγείας και ότι η χορηγηθείσα από τις ολλανδικές αρχές έγκριση είναι εν προκειμένω ανεπαρκής.

8 Η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, επισημαίνουν ότι το προϊόν υπάγεται στην κατηγορία των βιοκτόνων, για τα οποία δεν υφίσταται αυτή τη στιγμή οδηγία εναρμονίσεως, αλλά απλώς πρόταση οδηγίας προβλέπουσας εθνικές διαδικασίες εγκρίσεως (ΕΕ 1995, C 261, σ. 5).

9 Οι ανωτέρω κυβερνήσεις και η Επιτροπή φρονούν ότι η παρούσα διαφορά είναι ανάλογη προς αυτή που έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 272/80, Frans-Nederlandse Maatschappij voor Biologische Producten (Συλλογή 1981, σ. 3277), και υποστηρίζουν ότι το εθνικό μέτρο που απαιτεί προηγούμενη έγκριση για τη θέση σε κυκλοφορία ορισμένου προϊόντος δικαιολογείται από την προστασία της δημόσιας υγείας, υπό την έννοια του άρθρου 36 της Συνθήκης. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Σουηδική Κυβέρνηση αναφέρουν ότι η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί πρόσθετη δικαιολογία.

10 Πράγματι, διαπιστώνεται ότι, στο παρόν στάδιο εξελίξεως της κοινοτικής νομοθεσίας, δεν υφίσταται ακόμη διάταξη σχετική με τη θέση σε κυκλοφορία των βιοκτόνων προϊόντων. Για τους λόγους που εκθέτει ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 16 έως 18 των προτάσεών του, οι οδηγίες τις οποίες επικαλείται η κατηγορουμένη της κύριας δίκης είναι άσχετες με τη θέση σε κυκλοφορία ενός προϊόντος όπως το HEMA Tegelreiniger. Συνεπώς, πρέπει να ελεγχθεί, υπό το πρίσμα των εξαιρέσεων του άρθρου 36 της Συνθήκης, αν δικαιολογούνται εθνικές διατάξεις όπως η εφαρμοστέα στην υπόθεση της κύριας δίκης.

11 Δεδομένου ότι τα βιοκτόνα προϊόντα χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των επιβλαβών για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων οργανισμών και των οργανισμών που μπορεί να προξενήσουν βλάβες στα προϊόντα που βρίσκονται σε φυσική κατάσταση ή έχουν υποστεί επεξεργασία, περιέχουν κατ' ανάγκη επικίνδυνες ουσίες. Όπως ορθώς επισήμαναν η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς

και η Επιτροπή, ελλείψει κανόνων εναρμονίσεως, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να αποφασίζουν ποιο είναι το επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας και ζωής το οποίο προτίθενται να διασφαλίζουν και αν θα απαιτούν προηγούμενη έγκριση για τη θέση τέτοιων προϊόντων σε κυκλοφορία.

12 Πάντως, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Frans-Nederlandse Maatschappij voor Biologische Producten, σκέψη 14, μολονότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να υποβάλλουν εκ νέου ένα προϊόν όπως το επίμαχο, το οποίο έχει ήδη τύχει εγκρίσεως εντός άλλου κράτους μέλους, σε διαδικασία ελέγχου και εγκρίσεως, οι αρχές των κρατών μελών υποχρεούνται εντούτοις να συμβάλλουν στη χαλάρωση των ελέγχων του ενδοκοινοτικού εμπορίου και να λαμβάνουν υπόψη τις τεχνικές ή χημικές αναλύσεις ή τις εργαστηριακές εξετάσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί εντός άλλου κράτους μέλους.

13 Συνεπώς, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δικαιολογείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 36 της Συνθήκης, η εθνική νομοθεσία που απαγορεύει τη θέση σε κυκλοφορία βιοκτόνου προϊόντος περιέχοντος επικίνδυνες ουσίες, όπως το εν λόγω προϊόν, χωρίς προηγούμενη έγκριση από τις αρμόδιες αρχές, ακόμη και αν η πώληση του προϊόντος αυτού έχει ήδη εγκριθεί εντός άλλου κράτους μέλους. Εντούτοις, οι αρμόδιες αρχές δεν δικαιούνται να απαιτούν, χωρίς να παρίσταται ανάγκη, χημικές ή τεχνικές αναλύσεις ή εργαστηριακές εξετάσεις, εφόσον οι ίδιες αυτές αναλύσεις και εξετάσεις έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στο άλλο κράτος μέλος και τα αποτελέσματά τους βρίσκονται στη διάθεση των αρχών αυτών ή μπορούν να τεθούν στη διάθεσή τους κατόπιν αιτήσεώς τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

14 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1994 το Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout, αποφαίνεται:

1) Συνιστά μέτρο αποτελέσματος ισοδυνάμου προς ποσοτικό περιορισμό, υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης ΕΚ, η νομοθετική διάταξη κράτους μέλους με την οποία απαγορεύεται η διάθεση στο εμπόριο, η κτήση, η προσφορά, η παρουσίαση ή η διάθεση προς πώληση, η κατοχή, η παρασκευή, η μεταφορά, η πώληση, η μεταβίβαση εξ επαχθούς ή χαριστικής αιτίας, η εισαγωγή ή χρήση παρασιτοκτόνων μη γεωργικής χρήσεως που δεν έχουν προηγουμένως εγκριθεί.

2) Δικαιολογείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΚ, η εθνική νομοθεσία που απαγορεύει τη θέση σε κυκλοφορία βιοκτόνου προϊόντος περιέχοντος επικίνδυνες ουσίες, όπως το εν λόγω προϊόν, χωρίς προηγούμενη έγκριση από τις αρμόδιες αρχές, ακόμη και αν η πώληση του προϊόντος αυτού έχει ήδη εγκριθεί εντός άλλου κράτους μέλους. Εντούτοις, οι αρμόδιες αρχές δεν δικαιούνται να απαιτούν, χωρίς να παρίσταται ανάγκη, χημικές ή τεχνικές αναλύσεις ή εργαστηριακές εξετάσεις, εφόσον οι ίδιες αυτές αναλύσεις και εξετάσεις έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στο άλλο κράτος μέλος και τα αποτελέσματά τους βρίσκονται στη διάθεση των αρχών αυτών ή μπορούν να τεθούν στη διάθεσή τους κατόπιν αιτήσεώς τους.

Edward Sevón Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Ιουνίου 1996.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πρώτου τμήματος

D. A. O. Edward